

Contabilitatea operatiunilor în devize

Devizele sunt titluri de credit folosite ca instrumente internationale de plată, exprimate în valută, respectiv într-o monedă diferită de cea a țării de referință (cambii, cecuri, bilete la ordin, obligatiuni). Devizele pot fi exprimate într-o monedă convertibilă, sau într-una neconvertibilă.

Sunt considerate operatiuni în devize, operatiunile efectuate într-o altă deviză decât moneda națională.

Operatiunile în devize se clasifică după mai multe criterii:

1. După natura operatiunii, avem:

- >• operatiuni de schimb la vedere;
- > operatiuni de schimb la termen;
- > operatiuni cu titluri în devize;
- > credite si depozite în devize;
- > operatiuni privind conturile curente, de corespondent, de depozit.

2. După natura participantilor, avem:

- > operatiuni în devize cu clientela bancară si financiară;
- > operatiuni în devize cu clientela nebancaară;
- ^ operatiuni cu titluri în devize;
- > operatiuni de swap.

Operatiunile de schimb în devize se clasifică în:

- > operatiuni care nu generează risc de schimb, respectiv operatiuni care nu antrenează o intrare sau o iesire de devize în si din patrimoniul băncii;
- > operatiuni care generează risc de schimb, respectiv operatiuni care antrenează o intrare sau o iesire de devize în si din patrimoniul băncii. Contabilitatea operatiunilor care generează risc de schimb, impune utilizarea conturilor „Pozitie de schimb” si „Contravaloarea pozitiei de schimb”, deschise în cadrul bilantului si în afara bilantului, pe feluri de devize. Contul „Pozitie de schimb” reprezintă soldul net al patrimoniului într-o anumită deviză, iar acest patrimoniu este expresia riscului de schimb.

„Pozitia de schimb” se clasifică în pozitie de schimb structurală si pozitie de schimb operatională.

Pozitia de schimb structurală reflectă activele imobilizate exprimate în devize cum sunt:

- > titlurile de investitii;
- > părțile în societățile comerciale legate;
- > titlurile de participare;
- > titlurile activității de portofoliu;
- > dotările pentru unitățile proprii din străinătate.

Pozitia de schimb operatională reprezintă diferenta dintre pozitia de schimb totală si pozitia de schimb structurală.

Conturile 3721 „Pozitie de schimb” si 3722 „Contravaloarea pozitiei de schimb” sunt conturi de legătură între contabilitatea în devize si contabilitatea în lei, utilizate pentru restabilirea echilibrului dintre active si pasive, prin înregistrarea în contul de rezultate a câstigurilor si /sau al pierderilor aferente evaluării operatiunilor în devize.

Pozitia de schimb reprezintă soldul net al patrimoniului, la un moment dat, într-o anumită deviză.

Pozitia de schimb este scurtă atunci când activele într-o monedă străină sunt mai mici decât pasivele în aceeași monedă străină. Dacă activele sunt mai mari decât pasivele, pozitia de schimb este lungă.

1 Contabilitatea operatiunilor de schimb la vedere

Operatiunile de schimb la vedere reprezintă acele operatiuni de cumpărare și de vânzare a devizelor cu decontarea, de regulă, în cadrul unui termen maxim de două zile lucrătoare de la data încheierii tranzacției, la cursul de schimb stabilit între părți (curs SPOT).

Pentru schimbul fizic de monedă se utilizează conturile: 121 "Conturi de corespondent la bănci" și 122 "Conturi de corespondent ale băncii", iar pentru un schimb în moneda națională este utilizat contul 111 "Cont curent la BNR".

Evidența contabilă a operatiunilor de schimb la vedere se ține cu ajutorul contului 372 "Conturi de ajustare" (în cadrul bilanțului), și contului 931 "Operatiuni de schimb la vedere" (în afara bilanțului). De asemenea în afara bilanțului se utilizează și contul 936 "Conturi de ajustare devize în afara bilanțului".

Toate cele 3 conturi menționate prezintă conturi sintetice de gradul II, după cum urmează:

3721 "Pozitie de schimb"

3722 "Contravaloarea pozitiei de schimb"

3723 "Conturi de ajustare devize"

3729 "Conturi de ajustare privind alte elemente din afara bilanțului"

9311 "Lei cumpărați și încă neprimiți"

9312 "Devize cumpărate și încă neprimite"

9313 "Lei vânduți și încă nelivrați"

9314 "Devize vândute și încă nelivrate"

9361 "Pozitia de schimb"

9362 "Contravaloarea pozitiei de schimb"

9363 "Conturi de ajustare devize"

Conturile de ajustare sunt conturi bifuncționale. Contul 3721 "Pozitia de schimb" înregistrează sumele în devize achiziționate sau vândute. Se creditează la intrarea devizelor în patrimoniu și se debitează la ieșirea acestora, în corespondență cu un cont de trezorerie. Contul 3722 "Contravaloarea pozitiei de schimb", este opus contului 3721, reflectând în lei sumele intrate sau ieșite din patrimoniu. El se debitează la cumpărarea devizelor și se creditează la vânzarea acestora. Valoarea în lei a devizelor schimbate, evidențiate în contul 3722, se actualizează la cursul zilei cu ajutorul contului 3723 "Conturi de ajustare devize", în corespondență cu un cont de cheltuieli sau venituri, în funcție de rezultat.

2 Contabilitatea operatiunilor de schimb la termen

Operatiunile de schimb la termen sunt considerate operatiunile de cumpărare și de vânzare a devizelor cu decontare după mai mult de două zile lucrătoare de la data încheierii tranzacției, la cursul de schimb stabilit între părți.

Decontarea operatiunilor se face la un curs stabilit prin contract la încheierea tranzactiei si operabil în viitor, la livrarea sumelor. Acesta este cursul la termen, sau forward.

Acest curs se determină tinând cont de diferentele de rată a dobânzii pentru monedele schimbate. Cursul la termen poate fi majorat cu reportul sau micșorat cu deportul existent pentru valuta tranzactională.

De exemplu, pentru a fixa cursul leu-euro, la termen de trei luni se procedează astfel: se cumpără euro la vedere la cursul de 36.000 lei si se dau cu împrumut pe o perioadă de trei luni, la o rată a dobânzii de 8%. Pe de altă parte, sau împrumutat lei pentru achizitionarea de euro, la o rată a dobânzii de 16%. După trei luni, un euro a creat o dobândă de 0,02 euro, iar cei 36.000 lei echivalenti o dobândă de 1.440 lei. Cursul leu/euro la termen de trei luni va fi 37.740: 1,02 = 37.000 lei. In acest caz, cursul la termen este mai mare decât cursul la vedere, 37.000 față de 36.000, realizând un report. In cazul invers, avem de-a face cu un deport.

Operatiunile de schimb la termen sunt de două feluri: operatiuni de schimb speculative (la termen sec) si operatiuni de schimb de acoperire.

Operatiunile de schimb „speculative” reprezintă operatiuni efectuate în cadrul unei serii succesive de cumpărări sau vânzări de devize, urmate de revânzări sau răscumpărări, în scopul obtinerii unui profit, prin valorificarea unor oportunități conjuncturale existente pe piață.

Operatiunile de schimb la termen sec (speculative) se înregistrează în conturi în afara bilantului, la cursul de la data încheierii contractului, respectiv angajamentului, cu ajutorul contului 933 „Operatiuni de schimb la termen”.

Periodic, evaluarea angajamentului, la cursul la termen rămas de scurs, se înregistrează în conturile în afara bilantului 9363 „Conturi de ajustare devize” si 9362 „Contravaloarea pozitiei de schimb”.

Operatiunile de schimb „de acoperire”, sunt acele operatiuni efectuate cu scopul de a compensa sau reduce riscul provenind din variatia cursului de schimb care poate afecta un ansamblu omogen de elemente de activ, pasiv sau în afara bilantului, exprimate în devize.

Evidentierea în contabilitate a operatiunilor de schimb la termen se face cu ajutorul următoarelor conturi:

- 372 "Conturi de ajustare"
- 933 "Operatiuni de schimb la termen"
- 9331 "Lei de primit contra devize de livrat"
- 9332 "Devize de livrat contra lei de primit"
- 9333 "Devize de primit contra lei de livrat"
- 9334 "Lei de livrat contra devize de primit"
- 9335 "Devize de primit contra devize de livrat"
- 9336 "Devize de livrat contra devize de primit"
- 934 "Report / deport calculat anticipat"
- 9341 "Report / deport de primit"
- 9342 "Report / deport de plătit"
- 936 "Conturi de ajustare devize în afara bilantului"
- 6361 „Pozitie de schimb"
- 9362 „Contravaloarea pozitiei de schimb"

9362 „Conturi de ajustare devize”

Conturile 372 si 936 functioneazã în mod asemãnãtor ca în cazul operatiunilor de schimb la vedere.

Contul 9341 "Report / deport de primit" este un cont de pasiv. Se crediteazã cu deportul de primit la cumpãrarea devizelor sau reportul de primit la vânzarea devizelor în corespondenã cu contul 9362 "Contravaloarea pozitiei de schimb", sau cu unul dintre conturile de operatiuni de schimb la termen (933) si se debiteazã la esalonarea reportului sau a deportului de primit în corespondenã cu contul 378 "Venituri de primit".

Soldul contului reprezintã report/deport de primit, în lei, pentru deviza vândutã si încã nelivratã si pentru deviza cumpãratã si încã neprimitã. Contul 9342 "Report / deport de plãtit" este un cont de activ. Se debiteazã cu deportul de plãtit la vânzarea devizelor (contul 9362) sau reportul de plãtit la cumpãrarea devizelor (contul 9334), si se crediteazã la esalonarea deportului sau reportului de plãtit în corespondenã cu contul 377 "Cheltuieli de plãtit".